

Тақризи

муқарризи расмӣ ба диссертатсияи Каримов Раҳматулло Рамазонович дар мавзуи «Дипломатияи об ва ҷойгоҳи он дар сиёсати хориҷии Тоҷикистон» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯйи ихтисоси 5.6.4. Проблемаҳои сиёсии муносибатҳои байналмилалӣ, инкишофи глобалӣ ва минтақавӣ

Мутобиқати диссертатсия ба ихтисоси илмӣ, ки аз рӯйи он диссертатсия ба ҳимоя пешниҳод шудааст. Таҳқиқоти диссертатсионии Каримов Раҳматулло Рамазонович дар мавзуи «Дипломатияи об ва ҷойгоҳи он дар сиёсати хориҷии Тоҷикистон» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯйи ихтисоси омода гардидааст. Диссертатсияи мазкур аз рӯйи мазмуну мундариҷаи худ бо мавзӯҳои пешбиниамудаи Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 02.07.2013, таҳти № 288 «Консепсияи мақсадноки миллии илмию таҳқиқотӣ оид ба масъалаҳои рушди инсон, таъмини минбаъдаи принципҳои демократӣ ва рушди ҷомеаи шахрвандӣ барои солҳои 2013-2028» ва Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26.09.2020, таҳти № 503 «Дар бораи самтҳои афзалиятноки таҳқиқоти илмӣ ва илмию техникӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2021-2025», инчунин ба шиносномаи ихтисосҳои Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мувофиқат менамояд. Таҳқиқоти доктаронавӣ дарёфти дараҷаи илмӣ бо масъалаҳои номбаршуда алоқамандии зич дорад. Аз ин рӯ, хулоса намудан мумкин аст, ки диссертатсияи мазкур ба ихтисоси илмӣ 5.6.4. Проблемаҳои сиёсии муносибатҳои байналмилалӣ, инкишофи глобалӣ ва минтақавӣ пурра мутобиқат дорад.

Мубрам будани мавзуи диссертатсия. Дар асари пайдоиш ва ба арсаи вучуд қадам гузоштани низоми нави ҷаҳони бисёркутба ва тағйироти куллии низоми муносибатҳои байналмилалӣ мазмун ва муҳтавои дипломатияи классикӣ ба таври қобили мулоҳиза тағйир ёфтааст. Дар давраи тағйирёбии иқлими ҷаҳонӣ ва таҷдиди сохтори геополитикӣ дар Осиёи Марказӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон як бренди беназири сиёсати хориҷиро таҳия кардааст, ки асоси онро «дипломатияи об» ташкил медиҳад. Ташаббусҳои Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон, ки дар сатҳи Созмони Милали Муттаҳид эътироф шудаанд, аз ҷумла қадамҳои минбаъдаи Даҳсолаи байналмилалӣ амал “Об барои рушди устувор” ва эълон шудани соли 2025 ҳамчун Соли байналмилалӣ ҳифзи пирияхҳо Душанберо дар сафи пеши рӯзномаи ҷаҳонӣ экологӣ қарор доданд. Имрӯз дипломатияи об дар низоми

муносибатҳои байналмилалӣ ҳамчун абзори муҳимми ҳамроҳангсозии манфиатҳо ва таҳкими ҳамкориҳои давлатҳо дар соҳаи идоракунии захираҳои обӣ фаҳмида мешавад. Ин гуна воқеияти объективии табиӣ ба миён омадани зарурати ҳамкориҳои фарогир ва ҳамгироии муназзами байнидавлатии кишварҳои шомили ҳавзаи ягонаи обиро шарт мегузорад ва аҳамияти таҳким бахшидани дипломатияи обро ба таври назаррас афзоиш медиҳад. Таъмини тавозуни баробари манфиатҳои ҷонибҳои дорои ҳавзаҳои муштаракӣ обӣ, ки асоси онро ҳамкорӣ ташкил медиҳад шартӣ муҳимтарин таъмини субот дар минтақаҳои алоҳида ва кишварҳои гуногун мебошад.

Дар ҳамин қарина таҳқиқ ва коркарди василаҳои илман асоснокшудаи ҳифзи манфиатҳои обии кишвар дар пешбурди сиёсати хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон аҳамияти махсусро ба худ касб мекунад. Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун кишвари гидродонори минтақавӣ дар таъмини амнияти обӣ дар Осиёи Марказӣ мавқеи муҳим дорад. Амнияти об дар ин минтақа аз ҳифзи ҳамҷонибаи захираҳои обии Тоҷикистон вобаста буда, дар шароити тағйирёбии иқлим, афзоиши талабот ба об ва коҳиш ёфтани захираҳои об дарёфти роҳҳои ҳифзи манфиатҳои обӣ яке аз шартҳои муҳими ҳифзи манфиатҳои миллии дар ин соҳа ба ҳисоб меравад.

Мубрамияти мавзӯи таҳқиқи диссертатсиониро ин ва дигар нуктаҳои мавриди назар муайян мекунад.

Дарачаи наwgонии натиҷаҳои дар диссертатсия бадастомада ва нуктаҳои илмие, ки барои ҳимоя пешниҳод мешаванд. Муаллифи диссертатсия фаҳмиши амиқи асосҳои назариявии омӯзиши дипломатияи обро ҳамчун қисмати таркибии низоми сиёсии Тоҷикистони муосир ва сиёсати хориҷии он нишон медиҳад. Дар қори илмии доwtалаб равишҳои методологии ҳам сиёсатшиносони хориҷӣ ва ҳам ватанӣ дар сатҳи зарурӣ истифода мешаванд. Муаллифи диссертатсия дуруст қайд менамояд, ки бо назардошти торафт мураккаб гардидани масъалаҳои вобаста ба об дар арсаи ҷаҳонӣ масъалаҳои марбут ба таъмин ва тақвияти ҳамгирӣ дар соҳаи об беш аз ҳар вақти дигар зарур мебошад. Дар асари маҷмӯи ташаббусҳо ва иқдомҳои сатҳи ҷаҳонӣ дар соҳаи об, баргузор намудани ҷорабиниҳои баландпояи байналмилалӣ шаҳри Душанбе ба маркази ташаккули дипломатияи об табдил ёфтааст. Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун кишвари гидродонори минтақавӣ, ки қисми зиёди захираҳои обии Осиёи Марказӣ дар ҳудуди он ташаккул меёбад, ҳамеша ҷонибдори муколама ва истифодаи оқилонаи захираҳои оби фаромарзӣ мебошад. Кишвар бо татбиқи концепсияҳои муосири идоракунии захираҳои оби фаромарзӣ манфиатҳои кишварҳои ҳамсояро дар ин самт эҳтиром намуда, талоши ҳудро барои таъмини давлатҳои шомили ҳавзаи баҳри Арал бо ҳаҷми зарурии об равона менамояд. Ҳифзи амнияти об ва бартараф намудани

мушкилоти вобаста ба он тавассути муколама ва эҳтироми мутақобила меҳвари сиёсати хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистонро дар соҳаи об ташкил медиҳад. Аз ин рӯ, ҷониби Тоҷикистон бо пешбурди “Раванди оби Душанбе” василаҳои муносири ҷавобгӯ ба талаботи имрӯзро ҷиҳати ҳифзи амнияти об дар сатҳҳои миллӣ, минтақавӣ ва байналмилалӣ таҳия намуда, дар сиёсати хориҷии худ беш аз ҳар вақти дигар аз дипломатияи об истифода менамояд.

Соҳтори диссертатсия аз номгӯи ихтисораҳо, муқаддима, тавсифи умумии таҳқиқот, се боб, шаш зербоб, хулоса, тавсияҳо оид ба истифодаи амалии натиҷаҳои таҳқиқот ва рӯйхати адабиёт иборат буда, мантиқӣ ва пайдарпай мебошад. Ҳаҷми умумии диссертатсия 182 саҳифаи матни компютерӣ ва номгӯи адабиёт ва сарчашмаҳои истифодашуда 199 ададро ташкил медиҳанд.

Аҳаммиати назариявии таҳқиқот омӯзиш ва таҳлили илмии мубрамиати дипломатияи об ва ҷойгоҳи он дар сиёсати хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистонро дар бар мегиранд. Инчунин, таҳқиқи заминаҳои таърихӣ пайдоиш ва ташаккули дипломатияи об, мафҳум, моҳият ва хусусиятҳои он, таъсири омили об ба муносибатҳои байнидавлатӣ, минтақавӣ ва байналмилалӣ, зарурати таҳқиқи илмии мушкилоти вобаста ба об ва таъсири манфии он ба муносибатҳои байналмилалӣ ва амнияти ҷаҳонӣ, инчунин таъмини ҳамгироӣ дар соҳаи об аҳаммиати назариявии онро нишон медиҳад. Аҳаммиати амалии таҳқиқот бошад, дар таҳия ва воридсозии барномаҳои ихтисосии таълимӣ вобаста ба дипломатияи об, таҳлили низоъҳои марбут ба захираҳои об ва идоракунии ҳамгироёнаи захираҳои обӣ ифода мегардад. Инчунин, таҳқиқоти мазкур метавонад ҳамчун манбаи назариявӣ ва амалии арзишманд барои таҳияи барномаҳо, концепсияҳо ва стратегияҳои давлатии марбут ба сиёсати об, дипломатияи об, амнияти миллӣ ва геополитикӣ, таҳкими воситаҳои ҷимояи манфиатҳои миллӣ хидмат намояд.

Боби якуми диссертатсия «*Заминаҳои сиёсӣ назариявии ташаккули дипломатияи об*» аз ду зербоб иборат буда, дар он масъалаҳои илмӣ назариявӣ ва методологии таҳқиқи дипломатияи об ҳамчун шакли махсуси дипломатия, заминаҳои табиӣ ва асосҳои амалии шаклгирии дипломатияи об дар шароити муосир аз нигоҳи концептуалӣ мавриди баррасӣ қарор гирифтаанд. Боби дуюми таҳқиқоти диссертатсионӣ «*Дипломатияи об ва ҷойгоҳи он дар таъмини амнияти обӣ*» номгузорӣ шуда, ба ҷанбаҳои геополитикии амнияти обӣ, ҷойгоҳи дипломатияи об дар таъмини амнияти обӣ дар шароити муосир ихтисос дода шудааст. Дар ин бобат муаллифи диссертатсия бо таъкиди фармудаву ҳидоятҳо ва нишондодҳои Пешвои миллат – Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон таъкид менамояд, ки: “Ҳамкории пурсамар дар соҳаи об қодир аст, ки омили суръатбахши рушд гардад, набудани он бошад, баръакс, метавонад барои вазъи иқтисодиву иҷтимоии кишварҳои шомили

ҳавзаҳои умумии об пайомадҳо ва хатарҳои ҷиддӣ эҷод созад. Дар бисёр минтақаҳои ҷаҳон таҳкими имкониятҳои ҳамкории фаромарзӣ дар соҳаи об ба рушди солиму муштаракӣ ҳамаи кишварҳои наздизоҳили мусоидат менамояд. Ва чунин натиҷагирӣ кардааст: Тавассути дипломатияи об кишварҳо метавонанд роҳҳои эътимодсозиро пайдо кунанд, баҳсҳои деринаро ҳал намоянд ва пояҳои сулҳу суботи дарозмуддатро таҳким бахшанд. Ҳамин тавр, дипломатияи об дар ҳалли мушкилоти дастрасии об ҷойгоҳи калидӣ дорад (зербоби дуом). Диссертант дипломатияро барои дар ҳамин замина гавари муваффақиятҳо, таъмини амният, суботи сиёсӣ ва рушди устувор меҳисобад.

Дар боби сеюми диссертатсия, ки ба масъалаҳои марбут ба мақоми об ва ҷойгоҳи он дар сиёсати хориҷии Тоҷикистон бахшида шудааст, унвонҷӯ ба таҳқиқу таҳлили аҳамияти дипломатияи об дар таҳкими имиҷи сиёсии Тоҷикистон, дурнамои рушди дипломатияи об ва нақши он дар таъмини амнияти минтақаи Осиёи Марказӣ таваҷҷуҳи махсус зоҳир менамояд. Таъкид карда мешавад, ки мавқеи Тоҷикистон ба таҳкими гидродипломатия, пешбурди ҳамкории фаромиллӣ ва табдили об ба омили ҳамгирӣ ва рушди устувор равона шудааст; Ҷумҳурии Тоҷикистон ва мардуми шарифи он ханӯз дар даҳсолаи аввали соҳибхитӣҳои худ ба таври комил нишон доданд, ки натавонанд қудрати азалии ҳалли мушкилоти дохилии худро доранд, инчунин дар ҳалли мушкилоти мураккабтарини ҷаҳонӣ ва таъмини рушди устувори он нақши калидӣ мебозанд (зербоби якум), идоракунии захираҳои об аксаран хусусияти минтақавӣ дошта, сафарбар намудани тамоми иқтидорҳои сиёсӣ, иқтисодӣ ва институтсиониро талаб мекунад. Аз ин рӯ, бояд таъкид намуд, ки об ҳамчун асоси ҳаёт дорои аҳамияти умумибашарӣ мебошад ва масъулияти ҳифз ва истифодаи оқилонаи он ба ҳар як субъекти ҷомеа дахл дорад. Дар сурати муттаҳид сохтани тамоми захираҳо ва имкониятҳои мавҷуда ҷиҳати ҳалли мушкилоти обӣ, ин захира метавонад на манбаи ихтилоф, балки омили рушди устувор ва шукуфоии дарозмуддати Осиёи Марказӣ гардад (зербоби дуом). Аз назари муаллифи таҳқиқот, дипломатияи об барои Ҷумҳурии Тоҷикистон на танҳо омили муҳими пешбурди сиёсати хориҷӣ, балки воситаи муассири ташаккули имиҷи мусбати байналмилалӣ ва пешбурди ташаббусҳои глобалӣ дар соҳаи об мебошад. Стратегияи давлатии кишвар дар ин самт, ки тавассути ташаббусҳо, баромадҳо ва баргузор намудани чорабиниҳои сатҳи баланд, аз ҷумла конфронсҳои байналмилалӣ марбут ба масъалаҳои об дар доираи Созмони Милалӣ Муттаҳид амалӣ мегардад, нишон медиҳад, ки Тоҷикистон дар ташаккули рӯзномаи глобалии об нақши фаъол дорад.

Дастоварди муҳимтарини муаллиф дар рисола, пеш аз ҳама, истифодаи доираи васеи манбаъҳо ва сарчашмаҳои илмӣ мебошад. Муаллиф ба ҳуҷҷатҳои расмӣ, санадҳои қонунгузорӣ, маълумоти оморӣ, интишороти илмӣ, маводи

конфронсҳо ва сарчашмаҳои муътамади илмӣ дохиливу хориҷӣ така мекунад. Ин ба муаллиф имкон додааст, ки таҳлили ҳамаҷониба ва объективии масъалаҳои мавриди назарро пешниҳод кунад. Дар диссертатсия як қатор муқаррароти муҳимми илмӣ барои ҳимоя баён карда шудаанд. Аз ҷумла, муаллиф ба таври асоснок изҳор медорад, ки об дар таъмини ҳамгироӣ ва муттаҳидии ҷомеа ҷойгоҳи махсус дошта, нахустзаминаи баҳамоии қabilaҳо ва халқу миллатҳо дар давраҳои ибтидоӣ ва баъдии таърихӣ махсуб меёбад. Имрӯз дар шароити торафт зиёд гардидани талабот ба захираҳои об, алаҳусус оби тозаи ошомиданӣ, рақобат миёни ҷонибҳои манфиатдор барои дастрасӣ ба он бештар мегардад, ки эҳтимоли ба вуқӯ омадани бархӯрдҳо ва ихтилофу низоъҳои вобаста ба обро зиёд менамояд. Ин ҳолат зарурати истифодаи василаҳои дипломатӣ ва муколамаи обро бештар месозад. Аз назари муаллиф, имрӯз Душанбе ба пойтахти дипломатияи об мубаддал гаштааст ва бо татбиқи консепсияҳои муосири идоракунии захираҳои оби фаромарзӣ манфиатҳои кишварҳои ҳамсояро дар ин самт эҳтиром менамояд; бо пешбурди “Раванди оби Душанбе” василаҳои муосири ҷавобгӯ ба талаботи имрӯзро ҷиҳати ҳифзи амнияти об дар сатҳҳои миллӣ, минтақавӣ ва байналмилалӣ таҳия намуда, дар сиёсати хориҷии худ беш аз ҳар вақти дигар аз дипломатияи об истифода ба амал меорад.

Асоснокӣ ва эътимоднокии хулосаҳо ва тавсияҳои дар диссертатсия зикршуда. Асоснокӣ ва эътимоднокии хулосаҳо ва натиҷаҳои таҳқиқот, ки аз омӯзиши масъалаи об дар маҷмӯъ, дипломатияи об ва мақоми он дар сиёсати хориҷии Тоҷикистон иборат аст, бевосита аз заминаи методологӣ, ҳаҷм ва сифати манбаъҳои истифодашуда, инчунин дараҷаи объективии таҳлили муаллиф вобаста аст. Эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқотро дақиқӣ ва саҳеҳии маълумот, кифоя будани ҳаҷми мавод, коркарди натиҷаҳои таҳқиқот ва ҳаҷми интишорот, гузаронидани таҳқиқи эътимодноки рисолаи диссертатсионӣ тасдиқ мекунад. Хулоса ва тавсияҳо ба таҳлили илмӣ натиҷаҳои таҳқиқоти назариявӣ ва амалӣ асос ёфтаанд.

Аҳамияти илмӣ, амалӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоии натиҷаҳои диссертатсия бо нишон додани тавсияҳо онд ба истифодаи онҳо. Аҳамияти илмӣ назариявӣ тадқиқот аз ҷаҳми дарки масъалаи об дар умум, маҷхуми дипломатияи об, таъмини амнияти обӣ ва мақоми он дар сиёсати хориҷии Тоҷикистон иборат аст, ки дар шакли як таҳқиқоти мукаммали диссертатсионӣ анҷом дода шудааст. Ба сифати асосҳои методологӣ дар раванди таҳқиқот аз муносибатҳои системавӣ, таърихӣ, таҳлиلى ва синергетикӣ истифода намуда, аҳамияти назариявӣ методологии он барои ҷомеаи муосир муайян карда шудааст. Аз ҷумла, дар ҷараёни таҳқиқоти диссертатсионӣ хусусиятҳои ташаккул ва амалияи дипломатияи об, ташаббусҳои Пешвои миллат дар бобати

истифодаи самараноки захираҳои об, ҳифзи муҳити зист ва пирияхҳо, баргузориҳои конфронсҳои ихтисосии сатҳи баланд, раванди “Оби Душанбе” ва ғайра мавриди таҳлили илмӣ қарор гирифтаанд, ки метавон натиҷаҳои онро дар таҳқиқоти минбаъда ба таври васеъ истифода намуд. Муқаррароти асосӣ, хулосаҳо ва тавсияҳои амалии таҳқиқотро метавон дар қори мақомоти муайяни ҳокимияти давлатӣ ва фаъолияти Вазорати қорҳои хориҷии ҚТ, дар раванди омода намудани концепсияҳо ва стратегияҳои минбаъдаи инкишоф ва барномаҳои мақсаднок ҷиҳати рушди дипломатияи об ва таъмини амнияти обии кишвар ва минтақаи Осиёи Марказӣ истифода намуд. Муқаррароти барои ҳимоя пешниҳодшуда мантиқан аз таҳлили гузаронидашуда бармеояд ва бо далелҳои қобили эътимод асоснок қарда қарда шудааст. Хулосаҳо ва тавсияҳои, ки дар асоси таҳлили таҷрибаи Тоҷикистон таҳия шудаанд, метавонанд дар ташаққули механизмҳои самарабахши ҳамкориҳои байни давлатҳои минтақаи Осиёи Марказӣ ва, аз ҳамин тариқ, баланд бардоштани самаранокии истифодаи дурусти захираҳои об ва ҳифзи муҳити солими зист ба хоҷири таъмини амният, суботи сиёсӣ ва рушди устувор мавриди истифода қарор гиранд.

Наشري натиҷаҳои диссертатсия дар маҷаллаҳои тақризшавандаи илмӣ. Натиҷа ва дастовардҳои таҳқиқот дар 9 мақолаи илмӣ дар маҷаллаҳои илмӣ тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Федератсияи Россия ба таъб расидаанд. Хулосаҳои асосии таҳқиқоти диссертатсионии муаллиф дар конференсияҳои ҷумҳуриявӣ байналмилалӣ маъруза гардидаанд. Ҳамаи мақолаҳои нашршуда ва маърузаҳои қироатнамудаи довталаб ба мавзӯи диссертатсия робитаи бевосита доранд.

Мутобиқати барасмиятдарории диссертатсия ба талаботи Комиссия. Таҳқиқоти диссертатсионии довталаб бо риояи талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба расмият дароварда шудааст. Довталаби дараҷаи илмӣ зимни таҳияи диссертатсия талаботи «Дастурамал оид ба тартиби барасмиятдарории диссертатсия ва автореферати диссертатсия»-ро, ки бо қарори Раёсати Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 31.03.2022, №3 тасдиқ шудааст, пурра ба эътибор гирифтааст.

Эродҳо нисбат ба мазмуну муҳтавои диссертатсия. Дар баробари муваффақиятҳо дар рисола баъзе камбудӣҳо низ ба назар мерасанд, аз ҷумла:

1. Дар диссертатсия нақши таърихӣ ташаббусҳои марбут ба масоили об ҳуб нишон дода шудааст, аммо муаллиф робитаи мутақобила ва синергияи концептуалии "дипломатияи об"-и Ҷумҳурии Тоҷикистонро бо ташаббуси нави ҷаҳонӣ Пешвои миллат, ки аз ҷониби СММ қабул гардид, яъне "Даҳсолаи байналмилалӣ таъмини сулҳ барои наслҳои оянда (2027–2036)" баррасӣ накардааст. Инъикоси ин пайванди стратегӣ метавонист

мақоми Тоҷикистонро на танҳо ҳамчун пешсафу пештози экологӣ, балки ҳамчун меъмори амнияти глобалӣ дар низоми муосири бисёркутбӣ равшантар созад.

2. Диссертант ба паҳлуҳои минтақавии дипломатияи оби Тоҷикистон дар Осиёи Марказӣ таваҷҷуҳи хос зоҳир намудааст, аммо дар таҳқиқоти тиссератсионӣ таъсири бӯҳрони шадиди ҳарбию сиёсии Шарқи Наздик ва Эрон (аз ҷумла ҳавфи баста шудани занҷираҳои тичоратӣ энергетикӣ) ба амнияти захиравии минтақа ва устувории лоиҳаҳои обию энергетикӣ Тоҷикистон (ба мисли НБО "Роғун" ва CASA-1000) ба таври зарурӣ арзёбӣ ва пешгӯӣ нагардидааст.
3. Дар матни таҳқиқот ҷанбаҳои иқтисодии дипломатияи об бештар дар шакли умумӣ оварда шудаанд. Муаллиф бӯҳрони глобализатсияи иқтисодӣ ва гузариши абаркудратҳоро ба сиёсати "неомеркантилизм" (ҷангҳои тарифии ШМА ва Чин, санксияҳои якҷониба) сарфи назар кардааст. Ин равандро ба қобилият, зарфият ва имконоти ҷалби сармоягузориҳои хориҷӣ ба соҳаи "иқтисоди сабз"-и Тоҷикистон таъсири ҷиддӣ мерасонанд ва таҳлили ин масъала метавонист аҳамияти амалии корро барои сохтору муассисаҳои марбут ба давлатӣ, аз ҷумла ВКХ ҚТ устувортар кунад.
4. Яке аз бузургтарин дастоварди Тоҷикистони соҳибистиклол ин бренди "Раванди оби Душанбе" (Dushanbe Water Process) аст. Аммо дар диссертатсия аҳамияти технологияҳои рақамии муосир, шабакаҳои иҷтимоӣ ва дипломатияи рақамӣ дар тарғиби ин бренд дар баробари набардҳои иттилоотӣ фазои виртуалӣ ба таври бояду шояд нишон дода нашудааст. Муаллиф метавонист роҳу воситаҳои ҷалби ниҳодҳои мухталифи ҷомеаи шаҳрвандии кишвар, аз ҷумла созмонҳои ғайридавлатии ҷавонони ватаниро ба занҷираҳои иттилоотӣ ВАО ва шабакаҳои иҷтимоӣ ҳамчун механизми муҳими "нерӯи нарм" (Soft Power) бештар таҳлил намояд.
5. Дар таҳқиқоти диссертатсионӣ, мутаассифона, ҳатогиҳои зиёди техникӣ ва имлоӣ роҳ ёфтаанд.

Сарфи назар аз камбудии зикршуда диссертатсияи мазкур тадқиқоти илмӣ мустақилона анҷомёфта, мукамал ва муҳиму саривақтӣ мебошад. Муаллиф фаҳмиши амиқ ва қобилияти таҳлили равандро мураккаби сиёсӣ ва таҳияи хулосаҳои асоснокро нишон додааст. Аз ин рӯ, эродҳои баёнгардида ба ҳеҷ ваҷҳ арзиши илмӣ диссертатсияи мазкурро кам намеkunанд. Натиҷаҳои таҳқиқоти мазкур мустақилона аз ҷониби муаллиф ба даст оварда шудаанд, кори

илмӣ дорои наwgониҳои назаррас мебошад, хулосаҳо ва тавсияҳои муаллиф асоснок ва бозғатимоданд.

Автореферати диссертатсия мундариҷа ва мухтавои асосии таҳқиқотро дар бар мегирад.

Ҳамин тариқ, диссертатсияи Каримов Раҳматулло Рамазонович дар мавзӯи «Дипломатияи об ва ҷойгоҳи он дар сиёсати хориҷии Тоҷикистон» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯйи ихтисоси 5.6.4 – Проблемаҳои сиёсии муносибатҳои байналмилалӣ, инкишофи глобалӣ ва минтақавӣ ба талаботи бандҳои 31 ва 33-и “Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ”, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30.06.2021, №267 (бо тағйири иловаҳо аз 26.06.2023, №295) тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ мебошад ва муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои сиёсӣ аст.

Муқарризи расмӣ:

Доктори илмҳои сиёсӣ,
сарҳодими илмии шуъбаи ШМА ва
Канадаи Институти омӯзиши
масъалаҳои давлатҳои Осиё ва Аврупои
Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон

 Каримов Ш.Т.

Имзои доктори илмҳои сиёсӣ,
Каримов Ш.Т.-ро тасдиқ менамоям.
Нозири шуъбаи кадрҳои Институти
омӯзиши масъалаҳои давлатҳои
Осиё ва Аврупои АМИТ

 Игамова У.Я,

Суроғаи муқарриз:
734025, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
шаҳри Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 33.
Тел.: 935701780 E-mail: shamskarimov14@gmail.com

24.08.2026